

НИКОЛАЙ РАЙНОВ ЗЛАТНОТО ПТИЧЕ

chitanka.info

Имало едно време един цар. В градината му расла чудна златна ябълка; всеки ден по пладнина дървото пускало цвят, вечер връзвало плод, а през нощта плодовете узрявали, но някой идвал, та ги обирал. Всяка заран царят отивал в градината и не намирал ни една ябълка. Той имал трима синове. Веднъж им рекъл:

— Чудя се кой дохожда нощем, та ми бере златните ябълки. Ни една не оставя — поне да ги видя какви са. Човек ли е, звяр ли е — не знам. Я нека седне довечера някой от вас под дървото — да пази: дано уловим крадеца!

Наел се най-големият брат. Отишъл вечерта в градината, взел един лък със стрели и седнал под ябълката. Чакал, чакал, станало полунощ — никой не дошъл. Унесла го дрямка и той полегнал уж на шега; заспал дълбоко, та се събудил чак на сутринта. Като станал, погледнал за ябълките: няма ни една. Отишъл при баща си.

— Е, синко — запитал го царят, — улови ли крадеца?

— Не можах — рекъл гузно синът. — Сън ме налегна, та уж на шега полегнах, а съм заспал дълбоко и цяла нощ съм спал; нищо не видях и не усетих.

Тогава царят повикал втория си син.

— Довечера ти ще пазиш ябълката — рекъл му той. — Па гледай да не се успиш и ти като брат си! Разхождай се по градината, недей ляга, че може да задремеш и да не видиш крадеца.

Отишъл вторият син под ябълката — да пази. Сновал из градината докъм полунощ, ходил насам-натам, па се уморил и седнал под дървото. Налегнала го дрямка, търкулнал се и заспал. Когато се събудил на заранта, ябълките били обрани до една. Повикал го царят и го запитал опазил ли е ябълката.

— Не можах — рекъл. — Пуста дрямка ме налегна, та съм заспал. Никого не можах да видя.

— То се видя — казал царят, — че такива сънливци като вас не могат опази ябълката, ами ще трябва довечера аз да отивам да пазя.

— Аз ще вървя, тате — обадил се най-малкият му син.

— Ти ли? Много ще я опазиш и ти! По-големите ти братя не можаха нищо да видят, та ти ще видиш! И ти ще заспиш като тях.

— Да ида да се опитам — настоял момъкът. — Може пък да я опазя.

— Като искаш, иди! — рекъл царят.

Най-малкият брат вечерта взел лъка със стрелите и отишъл в градината. За да не заспи, той си порязал малкия пръст и го вързал със сол — да го боли. Посред нощ се задала една птица с огнени пера: като слънце светела. Тя кацнала право на ябълката и почнала да яде ябълки. Момъкът се прицелил в птицата с лъка и пуснал една стрела. Птицата хвъркнала и от нея паднало едно перо: само това откъснала стрелата. Момъкът взел огненото перо иго занесъл на царя. Като го внесъл в стаята, цялата стая светнала от него.

— Татко — рекъл царският син, — видях кой ни яде ябълките. Прихвърча посред нощ една златна птица — светла като огън; перата ѝ бяха сякаш пламъци. Замерих я с лъка, но не можах да я убия: веднага хвъркна, та отлетя, отдето беше дошла. Само това перо откъсна стрелата: нося ти го — да го видиш.

— Хубаво, синко, хубаво — рекъл царят. — И то стига. Братята ти не можаха и по едно перо да ми донесат.

Сетне той повикал и другите си двама синове и им рекъл:

— Вижте какво ми донесе брат ви. Перо от оная птица, която ни краде ябълките. Перото е толкова хубаво, а самата птица трябва да е сто пъти по-хубава. Тръгнете вие трима да намерите птицата и да ми я донесете. Който я намери и ми я донесе, ще му дам половината си царство, а когато умра — ще вземе цялото. Ако ли я не донесете, по-добре недейте се връща: ще ви взема главите. Позор ще бъде за цар като мене да имам трима синове — и никой от тях да не смогне да улови крадеца на моите ябълки.

Тримата братя се стегнали за път, простили се с всички в двореца и тръгнали, но и те не знаели накъде отиват. Като вървели по пътя, двамата по-големи братя почнали да се карат с по-малкия, че той бил станал причина да ги прати баща им да търсят златната птица.

— Ти ли се намери хитър и смел — корели го те, — да не заспиш, та да занесеш на баща ни перо? Това ли ти беше работа? Сега зарад тебе ще се лутаме и ние немили-недраги по света — да търсим птица, която я намерим, я не намерим.

Те се карали с него дълго, па го набили и го изпъдили.

— Махай се далеч от нас! — рекли. — Върви, дете щещ, не те искаме! Иди мри от глад — да помниш кога си ходил да търсиш златната птица!

Момъкът не знаел накъде да поеме, та тръгнал отдалеч след братята си. Те вървят — и той върви; спрат се те — и той се спре; тръгнат — и той тръгне, но все отдалече — да го не видят. Вървели братята що вървели, срещнал ги един старец.

— Добра среща, момци — рекъл той на двамата.

— За нас добра, за тебе зла — отвърнали те, все още ядосани.

— Накъде сте тръгнали тъй? И защо сте ядовити?

— Много ли ти трябва да питаш? — сопнали му се те. — Я си върви в пътя!

Рекли тия думи и си заминали. Старецът срещнал и най-малкия брат.

— Добра среща, синко.

— Добра среща, дядо. Моята ако е добра, твоята да е сто пъти по-добра.

— Накъде така?

— Не знам, дядо, и аз накъде. Ела да седнем край пътя да си починем; ще хапнем малко и ще ти кажа къде съм тръгнал.

Седнали под една сянка. Момъкът извадил хляб, поканил и стареца да хапне с него и му разправил всичко.

— Та съм тръгнал, дядо, да диря златната птица, но не знам ни къде да я търся, ни къде ще я намеря.

— Чувай, синко — рекъл старецът. — Като станеш оттук, върви самин; недей ходи подир братята си: те са лоши хора. Като повървиш малко, ще видиш един кръстопът. Ако тръгнат братята ти по десния път, ти тръгни по левия; ако тръгнат по левия, ти поеми десния; ако ли се разделят, та тръгнат един по единия път, а друг — по другия, ти тръгни по третия. Аз имам малко работа тук, наблизо, та ще се отбия, а ти върви: ще те настигна по-натам.

Момъкът тръгнал из пътя; вървял що вървял, стигнал до един кръстопът. През това време братята му се били скарали и се разделили; единият бил тръгнал наляво, а другият — надясно; момъкът поел третия път. Като повървял малко, старецът го настигнал и продължили заедно. Тъй вървели до вечерта. Когато се мръкнало, старецът рекъл:

— Синко, още дълъг път ни чака, доде намерим златната птица. Аз съм уморен, па и твоите нозе са се подбили от много ходене. Да легнем тук, та да пренощуваме, а утре на ранина ще продължим.

— Бива, дядо — рекъл момъкът.

Легнали да спят. Когато момъкът заспал, старецът то взел на ръце, та го изнесъл напред, колкото десет дена път — и го оставил, а рано в зори го събудил и му казал:

— Хайде, синко, ставай да вървим, че сме се успали!

Момъкът станал и не познал, че се е събудил на друго място. И тоя ден вървели, а вечерта замръкнали пак на пътя. И сега легнали да спят. Старецът пак пренесъл момъка десет дена път напред и там го събудил. Така вървели няколко дена, докато стигнали до града, дето била златната птица. Пред града имало една висока могила, засадена с дървета. Оттам се виждал целият град като на длан. Старецът отвел царския син на могилата и му рекъл:

— Виждаш ли, синко, ония високи дворци хе, там? В тях живее царят, чиято е златната птица. Като влезеш в града, ще отминеш двореца; зад него има едни кули: там е златната птица. Ще видиш една голяма врата, която сама се отваря и затваря. Отвори ли се, мини през нея; на вратата пазят двама стражи: ти мини, те няма да те видят. После ще минеш през седемдесет и седем по-малки врати, на всяка от тях варди по един пазач, и тях ще минеш и ще влезеш в една голяма градина. Там е златната птица; тя седи в една златна клетка, украсена със скъпоценни камъни, клетката едва пъти по-хубава от птицата, но ти недей се полъгва да я вземеш, защото ще те хванат. Отвори клетката, бръкни, та извади птицата и бързай при мене.

Момъкът влязъл в града. Било обедно време. В тоя град хората спели денем, а нощем будували. Царският син минал край дворците. По улицата нямало хора. Стигнал до кулите. Видял оная висока врата, която сама се отваряла и затваряла. Пред вратата стояли двама стражи с голи саби в ръце, но те спели стоешком и не го видели. Когато се отворила вратата, царският син влязъл. Минал по един голям двор, постлан с бял пясък. Стигнал до една по-малка врата; и там пазачите дремели. Той минал, без да го видят. Тъй преминал всички седемдесет и седем врати, па влязъл в градината. На дърветата видял много клетки с птици. И клетките, и птиците били кои от кои по-хубави. Най-хубава била клетката на златната птица; цялата била от злато и светела, а многото скъпоценни камъни по нея блестели като звезди. Царският син отворил клетката и хванал птицата, скрил я под дрехата си, па тръгнал да си отива. Минал всички седемдесет и седем врати и стигнал до двора, постлан с пясък. Там си рекъл на ума:

„Какво ли пък ще стане, ако се върна да взема и клетката? Как ще нося тая птица без клетка? Па и клетката е по-хубава от самата птица. Тия пазачи спят до един: никой няма да ме види.“

И той се върнал, та взел клетката, турил в нея златната птица и я понесъл. Но щом птицата се видяла в клетката и усетила, че я носят, надала толкова силен писък, че всички стражи се събудили. Те хванали царския син и го отвели при своя цар; събудили царя и му казали, че тоя човек бил откраднал златната птица с клетката.

— Хвърлете го в тъмницата! — заповядал ядосаният цар. — После ще го съдя.

И те отвели момъка в тъмницата. Затворили го. Три дена му не дали нищо да яде, дори вода да пие. На четвъртия ден царят заповядал да го изведат на съд пред него. Извели го.

— Кой си и какъв си ти — запитал го той, — та искаш да ми откраднеш златната птица? Отде идеш? Кой ти каза, че аз имам такава птица?

— Царю честити — рекъл момъкът, — аз съм царски син. Баща ми има в градината си една златна ябълка. Тя цъфти всеки ден и връзва златни ябълки, а твоята птица идва всяка нощ да ги обира. Ние я пазихме дълги нощи, докато аз най-сетне я ударих с една стрела, та ѝ откъснах едно перо — да го занеса на баща си. В нашата страна има закон — ако волът на някой човек се научи да влиза в ливадата на съседа и да опасва тревата, стопанинът на ливадата има право да улови и заколи вола, без да го лови съд. Също тъй стана и с твоята птица. Тя толкова време идва да бере ябълките на баща ми. Тя е обрала досега толкова златни ябълки, че ако се продадяха те, десет пъти биха откупили и птицата, и клетката ѝ.

Като чул тия думи, царят омекнал.

— Добре — казал той. — Аз ще те простя. И не само ще те простя, ами ще ти дам и дъщеря си за жена, но трябва да направиш нещо, с което да я заслужиш. На десетина дена път оттука е царщината на един силен цар, мой съсед. Той има един хвъркат кон. Тоя кон се е научил да идва да яде от моите ниви, когато узреят. Пазил съм нивите много пъти, но конят прелети, наяде се и пак отлети, та не мога да го хвана. Иди ми доведи тоя кон — и аз ще ти дам дъщеря си, па ще те пусна да си вървиш и да отнесеш на своя баща златната птица заедно с клетката. Съгласен ли си? Инак ще те погубя.

— Съгласен съм — рекъл момъкът.

И той станал оттам — та право при стареца, на могилата. Като видял, че не носи ни птицата, ни клетката ѝ, старецът го запитал:

— Къде ти е, сине, птицата? Не можа ли да я уловиш?

— Ох, дядо, остави се! — почнал момъкът. — Да знаеш какво претеглих с тая птица! Да бях те послушал, нямаше да си намеря бедата, ама нали не те послушах! Взех птицата, па ми се дощя и клетката, та се върнах — да взема и нея. А птицата нададе писък, всички стражи разбуди и ме хванаха. В тъмницата лежах три дена; днес ме изведоха — да ме съди царят. Той ми казва, че ще ми прости, па ще ми даде и златната птица с клетката, дори за дъщеря си ще ме ожени, ако отида при оня цар с хвъркатия кон да му взема коня, че правел пакост по нивите, и да го доведе на тоя цар тук. Инак ще ме погуби. Та се чудя какво да правя, дядо.

— Няма какво да се чудиш, сине — рекъл старецът. — Ела с мене; аз ще те отведа в онова царство, дето е хвъркатият кон.

И те тръгнаха отново. Вървели, вървели, па замръкнали на едно място и легнали да спят. Като заспал момъкът, старецът го взел пак на ръце, та го отнесъл десетина дена път напред. Събудил се момъкът в онова царство, дето бил конят, но царският град бил още много далек. Ходили пак цял ден, а вечерта легнали край пътя да ноцуват.

Старецът пак отнесъл момъка напред и го събудил на съзоряване. Тръгнаха да вървят; ходили, ходили, стигнали до града, където бил крилатият кон. И там имало могила, от която се виждал целият град. Старецът извел момъка наврѣх могилата и му рекъл:

— Хе там, синко, дето са ония високи сгради, виждаш ли ги? Там е царският дворец. Ще отминеш двореца и ще вървиш по улицата, докато стигнеш до една висока желязна врата. Тя сама се отваря и затваря; пред нея пазят шест души стражи. Щом се отвори вратата, ти влез: те няма да те видят. Сетне ще минеш през други деветдесет и девет по-малки врати; на всяка от тях стоят по двама стражи. Найсетне ще влезеш в царския обор, дето е хвъркатият кон. На главата на коня има оглавник от злато, сребро и скъпоценни камъни; държи го един човек, легнал в яслата. На гърба на коня има едно много хубаво седло, цяло от свила, кадифе и сърма. Ти, като влезеш, сними седлото от коня и извади оглавника от главата му, но се пази да те не усети

човекът, който спи в яслата. Да се не полъжеш да вземеш седлото, че ще те хванат! Улови коня, яхни го и карай право тук; аз ще те чакам.

Момъкът направил, както му поръчал старецът. Яхнал коня и — право към могилата. Старецът го чакал там. Качил се и той на коня — и след някое време се върнали в оня град, отдето били тръгнали. Стигнали могилата; старецът рекъл:

— Хайде, синко, да слизаме. Ти отведи коня на царя, а аз ще те чакам тук.

А царският син, като гледал тоя хубав хвъркат кон, рекъл на стареца:

— Да ти кажа право, дядо, много ми се свиди за тоя кон. Да може някак да го не дам на царя — не бих го дал; иска ми се да си бъде мой.

— Щом е тъй — казал старецът, — недей го дава. Аз ще ти намеря друг кон — него да му отведеш.

И той духнал. Тутакси се явил втори кон, също като оня. Старецът казал на царския син:

— Яхни ти, сине, тоя кон, та го заведи на царя, а другия дай аз да подържа, докато се върнеш.

Момъкът яхнал втория кон и го закарал на царя; като вървял конят по улиците, разравял с копитата си земята, та хвърлял едри камъни зад себе си; а като дишал, вратите и прозорците на къщите трещели и се пукали: толкова бил силен. Като го видял царят, много се зарадвал. Опростил момъка, дал му клетката със златната птица и дъщеря си за жена. Тя била много хубава. Баща ѝ я отрупал с различни подаръци — накити от злато, бисер и скъпоценни камъни, един пръстен, който светел като слънце, и три ката невестинска премяна — толкова тънка, че всяка се събирала в една лешникова черупка. Момъкът скрил в джоба си пръстена и трите лешника с дрехите, а даровете натоварил на една колесница, простил се с царя, качили се с царкинята на колесницата и потеглили. Като стигнали до могилата, момъкът спрял колесницата, слязъл и отишъл при стареца.

— Хайде, дядо, качвай се с нас — рекъл му той. — Каквото спечелих досега, все с твоя помощ го спечелих. Ела сега с мене да идем при баща ми — там да си гледаш старините: стига си се скитал по света.

— Не мога — рекъл старецът. — Оттук ще се разделим. Аз ще си вървя по работата, а вие вземете коня и си вървете, дето ще вървите.

Ти много сбърка, че не ме послуша, та поиска да вземеш и клетката. Затова има да теглиш, но после ще добруваш. Хайде сега върви си със здраве!

Като рекъл това, старецът тутакси се изгубил, сякаш потънал в земята. Момъкът подкарал крилатия кон, впрегнал и него в колесницата, качили се с царкинята и потеглили. Пътували, пътували, стигнали до една странноприемница. Момъкът спрял колесницата и слязъл да вземе нещо за из пътя. Като влязъл, гледа — съдържателят прилича на най-големия му брат. От дума на дума той разбрал, че единият от двамата му братя бил останал на това място да държи странноприемница, а другият си бил купил на другата страна лозе, оженил се, имал си дом и имот. Те били решили да чакат там, додето умре баща им, та после да се върнат в своя роден град. А за най-малкия си брат не били нищо чували и го мислели вече мъртъв.

— Ти трябва да си царски син — рекъл съдържателят на брат си, когото не можал да познае. — Не си ли чувал нещо за нашия най-малък брат?

— Отде ще чуя? — казал царският син. — Нито го зная, нито го познавам. Ами вие защо се не върнете при баща си, а живеете в далечни краища като прокудени?

— Как ще се върнем? — рекъл брат му. — Баща ни ще ни вземе главите. Той ни е пратил да му търсим някаква златна птица. Къде ще вървим да я дирим, когато нито сме я видели, нито сме я чули?

— Ами знаеш ли — казал момъкът, — че най-малкият ви брат е намерил златната птица?

— И да видя, няма да повярвам — рекъл оня. — Къде ще я намери? Той остана някъде назад и нито аз съм го видял да мине по тоя път, нито брат ми — по другия. Той се е върнал сигурно назад или е умрял някъде по пътя.

— Ами ако видиш най-малкият си брат — запитал го момъкът, — ще го познаеш ли?

— Как няма да го позная — рекъл оня, — ще го позная веднага?

— Има ли някакъв белег?

— Има. На лявата си ръка към лакътя има белег като череша.

Момъкът си засукал ръкава и като показал белега си, запитал:

— Такъв ли е?

— Такъв зер — казал учудено брат му. — Но той има и на гърдите си белег, отляво; прилича на дребна подкова. Момъкът се разкопчал и посочил втория белег.

— Такъв ли е?

— Тъкмо такъв — отвърнал онзи и още повече се почудил, но все не можел да го познае.

Тогава брат му разказал как те — по-големите му братя — заспали, когато отишли да пазят златната ябълка, как после — когато тръгнали на път — се скарали с него и го набили и изпъдили, как той отишъл в онова далечно царство и намерил златната птица, как сетне довел хвъркатия кон на царя, та взел птицата и дъщеря му. Показал на братата си златната птица с хубавата скъпа клетка и онзи повярвал, че наистина тоя момък е най-малкият му брат.

— Хайде — рекъл момъкът, — затвори, брате, странноприемницата, да вървим при другия си брат, а оттам — при баща си. Ще му отнесем златната птица и той ще ни се зарадва много.

Затворили странноприемницата, качили се на колесницата и тръгнали. Отишли при втория си брат. Момъкът и на него разказал всичко.

— Хайде — рекъл му той, — остави тия лозя и ниви, та да вървим при баща ни; той ни чака и ще ни посрещне с радост.

— Добре — казал онзи брат, — щом е тъй, да вървим.

И той стегнал една хубава кола, качил в нея жена си, натоварил парите, що бил спечелил, и тръгнал с братята си.

Вървели, що вървели, на едно място спрели да ноцуват край пътя. Изпрегнали конете, постлали и легнали да спят. През нощта двамата по-големи братя се надумали да убият братата си и да вземат всичко негово. По-големият рекъл:

— С какво лице ще се върнем при баща си? Той ни прати да търсим златната птица, а ние заседнахме — кой дете види: един отвори странноприемница, друг се ожени и почна да копае лозе и да оре ниви. Брат ни ще каже на баща ни за това и той, какъвто е буен, или ще ни погуби, че сме му опозорили царското име, или ще ни хвърли в тъмницата — там да умрем. Най-добре ще бъде да убием братата си. Аз ще кажа, че ние двама сме отишли при оня цар със златната птица, отличили сме се, а той ни е дал птицата и двете си дъщери. Ще кажа, че твоята жена е сестра на царкинята, която води брат ни, и аз ще се

ожения за царкинята. А за брата си ще кажем, че се е отделил от нас и не знаем къде е.

— Добре — казал по-малкият, — да направим, както казваш, но да го не убиваме, а да го вържем за някое дърво, та да умре от глад или да го разкъсат зверове. Защо да си петним ръцете с братова кръв? По-добре ще е да го оставим жив.

— Както кажеш — рекъл по-големият.

И те грабнали брата си, отвлекли го в гората край пътя, изправили го до едно дърво и го усукали с дълго въже от петите до главата. След това се върнали на мястото, дето нощували, заплашили двете жени, че ще ги убият, ако ги издадат, сетне впрегнали колесницата и колата и отишли в двореца. Като видял царят, че синовете му носят златната птица, много се зарадвал. Още повече се зарадвал, като научил, че си водят моми — царски дъщери. Той се наскърбил, щом узнал, че най-малкият му син се е изгубил, но при голямата радост скоро забравил скръбта си. Почнали да се стягат за сватба, да канят сватове, да приготвят големи трапези в царската градина.

А в това време вързаният момък викал за помощ в гората, но мястото било залутано и пусто: нямало кой да го чуе. Чак следобед оттам минал един козар, който си карал козите на паша. Той чул виковете и се затекъл към дървото, за което бил вързан царският син.

— Моля ти се, братко — рекъл вързаният, — ела ме отвържи!

Козарят се уплашил, да не би някои разбойници да са вързали момъка, та да си изпати, ако го отвърже; но момъкът му разправил, че го били вързали братята му, и обещал — като се върне при баща си — да го награди богато, стига онзи да го отвърже. Козарят го отвързал, дал му хляб да се наяде и си тръгнал. Но царският син го спрял.

— Засега — рекъл — не мога с нищо да ти се отплатя, братко, но хайде поне да си разменим дрехите: ти облечи моите, а аз да облека твоите. Па като дойдеш в двореца — ще се наплатим.

Разменили си дрехите. Козарят си отишъл с козите по гората, а царският син се запътил към града. От всичко, което бил придобил, му останал само пръстенът и трите лешникови черупки с дрехите на царкинята.

Момъкът отишъл в двореца и се примолвил да му дадат някаква работа. Никой не го познал. Пратили го в готварницата. Там се готвело

за сватбата; пекли се овни, агнета, пуйки, гъски; месели се млинове, погачи; варяло се сладко. Имало работа за мнозина. След два дена щяла да стане сватбата на царските синове. Срещу готварницата, дето работел момъкът, бил дворецът: прозорците на стаята, в която живеела царкинята, гледали към готварницата. Когато привечер царският син видял, че на прозореца се показала годеницата му, той извадил пръстена и го сложил на пръста си, па го обърнал към прозорците. Елмазите на пръстена светнали като звезди; момата се загледала накъм готварницата и видяла годеника си, но не рекла никому нищо. Тя разбрала, че момъкът се крие, и решила колкото се може по-дълго да отлага сватбата. А най-големият брат всеки ден идвал при нея и настоявал по-скоро да стане сватбата, че инак ще я убие. Когато дошъл уреченият ден, той пак влязъл при нея и я заплашил. А тя рекла, че иска да каже две-три думи на царя. Съобщили на царя, че момата желае да му каже нещо. Той сам дошъл в стаята ѝ, дето бил и син му.

— Царю честити — рекла момата, — вие се готвите да ме венчавате, но още не сте ми направили премяна.

— Направили сме ти — казал царят, — деветдесет и девет премени сме ти стъкмили — една от друга по-тънки и по-хубави.

— Донесете да ги видя — рекла тя.

Донесли ѝ най-хубави дрехи от коприна, сърма и кадифе, обшити с бисер.

— Не ми се нравят тия дрехи — казала царкинята. — Други ще ми направите.

— Какви по-хубави дрехи от тия? — почудили се царят и син му.

— Аз искам дрехи, които да се събират в една лешникова черупка — рекла момата. — И то не една, а три премени да ми приготвите, па тогава може да се мисли за сватба. Ако не ми ги ушиете, няма да се венчая.

Като чул царят това, пратил глашатаи да разгласят по цялото му царство, че който се наеме да ушие на царската снаха три ката дрехи, които да се събират в три лешникови черупки, ще му даде, каквото поиска. Като чули най-добрите шивачи тая разгласа, събрали се да се питат какви ли ще са тия дрехи и кой ли ще може да ги ушие. Никой не се наемал да отиде при царя и да шије дрехите. Минали дни, седмици, никой шивач не се вестявал в двореца. Царят пак разгласил, но пак

никой не се явил. Когато разгласил и трети път, царският син с козарските дрехи отишъл при най-изкусния шивач и му рекъл:

— Аз се наемам да ушия дрехи на царкинята.

Шивачът го погледнал, па му рекъл:

— Я се махай отгук, селяко! Ти ще ми ушиеш дрехи, та да се събират в лешникова черупка! Ние сме толкова души майстори, никой не се наема да ги ушие, та ти, които не си хващал — както ми се вижда — ножица и игла, ще ги ушиеш!

— Хващал ли съм, не съм ли, то е моя работа, майсторе — казал момъкът. — Ще ги ушия. И то — за една ноц. Само че три ката не мога уши, а само два.

— А бе ти уший едната премяна, та за другите лесно! — рекъл шивачът. — За една ноц ли рече?

— За една зер. Тая вечер ще захвана дрехите, утре заран ела си ги вземи!

— Тъй ли? Хайде да те видя! Ами колко ще ми вземеш?

— Колко ще ти взема ли? Не знам колко да ти взема. Хайде дай една крина лешници, една печена пуйка, прясна погача и бъклица вино. Дай ми ги отвечер, а утре на съмване дрехите са готови. Ако искаш, и тук ще ти ги ушия.

Шивачът си помислил, че за пуйката, лешниците, погачата и виното ще отидат най-много тридесет-четиридесет гроша. Ако му ушие тоя селяк дрехите, той ще вземе от царя цяла крина жълтици; ако ли ги не ушие — голяма работа, че е нахранил един сиромах човек! Отишъл, купил една прясна погача, опекар пуйка, взел вино и лешници и занесъл всичко това в работилницата, дето дремел и го чакал селянинът. Дал му освен това мерила, ножици, игли, па си отишъл. Момъкът се заключил отвътре, изял пуйката и погачата, изпил виното, па като седнал на лешниците — чукай, яж, чукай, яж, та чак до заранта. Като се съмнало, шивачът дошъл и какво да види — всред стаята куп черупки, а иглата, ножицата и мерилата — непобутнати.

— Е, уши ли дрехите? — запитал той селяка.

— Ето ги — рекъл царският син, — готови са.

И като извадил единия лешник, отворил го, раздиплил отвътре дрехите — тънки-тънки, като паяжина, а светли като слънце, — после ги сдиплил пак и ги затворил в черупката. Оня шивач не можал да повярва на очите си.

— Ти ли уши тия дрехи? — запитал го учудено.

— Аз, ами кой? — отвърнал селякът.

Шивачът взел лешника и го отнесъл в двореца. По пътя не се помнел от радост. Но още повече се зарадвал царят. Станало му много драго, че в царството му има такъв изкусен шивач. Той му дал, колкото пари поискал, и отнесъл дрехите на царкинята. Тя познала, че са нейните, и рекла:

— Хубаво, царю честити. Тоя шивач, който е ушил тая премяна, ще трябва да ушие още две: нали така ни беше думата?

— Ще ушие, ще ушие — рекъл царят. — Ей сега ще му поръчам.

И той пратил да кажат на шивача, че иска от него още две такива премени. Шивачът обещал да ги направи. На другия ден търсил по целия град селяка, но не можал да го намери. А той бил в двореца, прислужвал в готварницата. Дирил го шивачът цяла неделя, но не можал да го намери. Отчаял се и отишъл при царя, та му казал, че най-добрият му калфа, с когото работели дрехите, бил умрял същата вечер, та нямало как да ушие двете премени.

— Тая работа е мудна и трудна — рекъл, — не може да се свърши за неделя, за две. Месеци трябва.

Царят се ядосал и викнал:

— Още сега ще си вървиш в работилницата и ще се хванеш на работа. До утре вечер искам дрехите. Инак ще те убия.

Тогавашивачът, като се уплашил, че ще му вземат главата, рекъл:

— Царю честити, пред тебе лъжа не бива. Ще ти кажа как е работата. Не съм аз шил тия дрехи, а един момък селянин, който дойде при мене, глави се чирак и за една нощ ги свърши, а на другия ден избяга. Дирил съм го толкова дни по града; навсякъде обиколих, но не можах да го намеря. Ако щеш, убий ме, ако щеш, пожали ме — тъй стои работата. Никой друг освен оня селяк не може да ушие дрехите на царкинята. Па и той дори не ще може да ушие още две премени, ами още една: тъй ми каза оная вечер, когато се условияше при мене да ги шие.

— Така ли било? — рекъл разгневен царят. — А ти защо ме излъга, че сам си ги ушил? Не те ли е срам да лъжеш пред царски очи?

— Право е, царю честити, че вината ми е голяма — казал шивачът. — Но какво да сторя сега? Коли ме, беси ме — станалото станало.

— Хайде върви си! — викнал му царят. — Върви си и гледай да намериш оня чирак. До утре вечер искам дрехите.

Шивачът си излязъл. В това време, като минавал през двора на двореца, царският син, който работел в готварницата, го видял и тръгнал отдалече след него. Отчаяният шивач мислел да отиде в своята работилница и да се обеси. Момъкът го проследил и влязъл в работилницата тъкмо тогава, когато шивачът завързвал въжето.

— Стой! — рекъл му той. — Какво ще правиш?

— Ох, брате — казал шивачът, — добре, че дойде! От толкова дни те търся. И на царя казах, че ти си шил дрехите. А той ми заповяда до утре вечер да му приготвя още две премени: инак ще ми вземе главата. Моля ти се, уший и тях, да му ги занеса, па всичко, което заплати за тях, ще бъде твое.

— Може — рекъл момъкът, — но само една. Две не мога да уشيا, защото нямам толкова плат.

— Ти уший едната — казал шивачът, — а за другата ще видим после. Наемаш ли се?

— Наемам се — рекъл момъкът. — Ще дойда довечера да захвана дрехите, а ти утре заран ела си ги вземи.

Шивачът подскочил от радост, като чул тия думи.

— Не може ли — рекъл той — да седнеш още сега да ги започнеш? Аз ще ти донеса всичко, каквото речеш.

— Сега не може — казал момъкът. — Денем аз работя друго. Ти довечера се навъртай насам, а аз ще дойда и ще ги започна.

Като рекъл това, той отишъл в готварницата да помага. Тъкмо тоя ден се случило, че дошъл в града и козарят. Той искал да влезе в двореца, но стражите не го пускали. Момъкът от готварницата отишъл и го извикал настрана, па му рекъл:

— Рано е още за онова, за което говорихме. Но ти ми си потребен днес-утре, затова престой тук в града, докато ти кажа. Ако искаш да ме видиш, мини там, през оная врата, която води в царската готварница: аз се навъртам цял ден там; щом ме извикаш, ще изляза.

Вечерта шивачът приготвил на момъка богата вечеря в работилницата и го чакал да дойде и да започне дрехите. Онзи дошъл. Пак се заключил, нахранил се, цяла нощ чупил и ял лешници, а на заранта дал на шивача втория лешник с дрехи. Отнесъл шивачът лешника в двореца и го дал на царя, а той го дал на царкинята.

— Добре — каза тя. — Направете още една такава премяна — и аз ще бъда готова за сватба.

Върнал се царят при шивача и му поръчал още една премяна.

— Не мога — рекъл той, — царю честити. Както ти казах вчера, друг шиеш дрехите. А той ми каза, че имал плат само за една премяна.

— Тъй ли? — кипнал царят. — Я го извикай да дойде тук! Ще му кажа аз на него! Отдето е намерил плат за две премени, оттам ще намери и за три.

След малко шивачът се върнал и довел селяка. Царят бил още разгневен:

— Ти ли шиеш тия дрехи бе, момче?

— Аз ги шия, царю честити.

— Ами, като уши две премени, защо не се наемаш да ушиеш трета?

— Нямам вече плат, царю честити.

— Отдето си взел за двете, оттам ще вземеш и за третата.

— Не мога, царю честити, такъв плат не се работи тук, в твоето царство.

— Ами къде се работи?

— Там, дето живееше едно време златното пиле в елмазната клетка.

— Тъй ли? — рекъл царят. — Аз ще ти намеря плат. Почакай малко.

И той заповядал да извикат синовете му. Те дошли.

— Видите ли тоя момък? — рекъл им царят. — Той шиеш дрехите на царкинята. Свършил му се е платът. Той казва, че такъв плат имало в царството, отдето сте донесли златната птица в елмазната клетка. Ще идете да ми донесете плат още за една премяна.

Царските синове пребледнели. Как ще идат да донесат плат, като не знаят къде е онова царство?

— То е далече — рекли те на баща си. — Три години път има дотам.

— Не три, а девет години да има, пак ще донесете. Плат искам.

Двамата братя гледали с пламнали от гняв очи селяка, идело им да го разкъсат. По-големият се изхитрил, та рекъл на царя:

— Ами тоя момък не може ли да донесе плат? Както е донесъл за две премени, тъй ще донесе и за трета.

— Това не е моя работа — рекъл момъкът. — Аз шия, но не тъка. Ако ми дадете плат, ще ушия; ако не ми дадете — няма. Па има и друго. От онова царство се минава насам по проклети друмища: който се върне оттам, мъчно оцелява. Имаше едно време трима царски синове. Те тръгнаха да дирят златната птица. По пътя двамата поголеми набиха малкия си брат и го оставиха насред полето, а те продължиха сами. Но те се скараха; единият отвори на едно място странноприемница, а другият си купи лозе и се ожени за една селянка. Най-малкият намери златната птица и взе дъщерята на царя, чиято беше птицата. На връщане братята му не го познаха, ала той сам им се откри и тръгнаха заедно да се върнат при бащата. Но по пътя те го вързаха за едно дърво, взеха му царкинята и златната птица с клетката, па излъгаха баща си, че уж те били намерили птицата. Царкинята не щеше да се ожени за тоя зъл мъж, който бе оставил брата си да го изядат зверовете; тя поиска три премени, които да се събират в лешникови черупки. А защо ги поиска тя? Защото баща ѝ беше дал на оня царски син три такива премени и тя искаше да узнае дали той е още жив. Той беше наистина жив. Един козар го отвърза и си промениха дрехите. Царският син отиде в царската готварница — да мие паници, да цепи дърва, да кладе огън и да реже зеленчук — само за един хляб. А братята му се стягаха за сватба. И ето, че той се яви при шивача, та уши двете премени; той ги не уши, а само ги извади от джоба си.

Като слушали тая приказка, двамата братя треперели от страх. А царят разбрал всичко.

— Ами третата премяна? — рекъл той.

— Ето я — казал син му, като извадил лешника из джеба си.

Отворил лешника и отвътре извадил една премяна, още по-тънка и по-хубава. И после казал на царя:

— Ако не вярваш, че братята ми са наистина направили това с мене, питай моята годеница, която те са заплашили със смърт, ако обади някому нещо; питай и козаря, който ме отвърза: той е в града; аз ще ти го доведа.

Дошъл козарят и разказал всичко. Дошла и царкинята; тя също разказала със сълзи на очи всичко, което знаела. Тогава царят заповядал да прогонят въвн от царството двамата му синове, а най-малкия оженил за царкинята и му дал царството си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.